

UTAHANÍ ŠÉFOVÉ

*Tak i vy, když učiníte všechno, co vám bylo přikázáno, řekněte:
'Jsme jenom služebníci, učinili jsme to, co jsme byli povinni učinit.'* (L 17:10)

1. čtení: Lukáš 17:1-10

Hlavní čtení: **Numeri 20:1-13**

Milí bratři, milé sestry,

Šemuel David Luzzatto, židovský učenec 19. století, si kdysi nad tímto biblickým oddílem posteskl: *Mojžíš spáchal jeden hřích, ovšem vykladači ho obviňují z třinácti nebo více hříchů, přičemž každý vymýšlí nějakou novou nepravost.* No, není divu! Tato pasáž nám ukazuje, že žádný člověk nebyl, není a nebude bez viny. Ani Mojžíš nebyl bez hřichu. Ani tento skvělý učitel starého Božího lidu, z jehož slov vděčně čerpáme duchovní inspiraci i my křesťané, a to po celá tisíciletí. Jen se občas nemůžeme domluvit na tom, co přesně vlastně Mojžíš spáchal. Čeho se vlastně dopustil. Co přesně Hospodinu, svatému Izraele, tolik vadilo, že Mojžíše kvůli tomu nechal zemřít na samotné hranici země zaslíbené. A velebně Árona, jeho staršího bratra, ještě dřív. Příběh v tomto směru není jednoznačný. Zřejmě je to záměr, abychom pokorně nechali Boží soud tomu, komu jedinému náleží: Tedy Bohu samému.

I. SESTRA MIRJAM

Celý příběh se odehrál jen několik měsíců před vstupem Božího lidu do země zaslíbené. Jsme tedy v závěru jejich 40letého putování. Hned z úvodu vyprávění slyšíme smutnou zprávu: Zemřela prorokyně Mirjam, sestra Mojžíšova a Áronova. Představila se nám nejprve jako odvážná dívka, která běžela podél Nilu, po kterém plaval v ošatce její bratříček Mojžíš. Sama se pak zasadila o to, aby Mojžíše u faraonovy dcery mohla kojit jeho rodná matka. (Ex 2) Podruhé ji potkáváme u vod Rudého moře. Boží lid prošel tím mořem suchou nohou. Nad faraonem a jeho vojsky se však vody zavřely. A Mirjam v těch chvílích rozezpívá celé shromáždění. Stává se šéfkou sborového zpěvu, vedoucí chval Božího lidu.

- ²⁰ *Tu vzala prorokyně Mirjam, sestra Áronova, do ruky bubínky a všechny ženy vyšly za ní s bubínky v tanečním rejí. ²¹ A Mirjam střídavě s muži prozpěvovala: "Zpívejte Hospodinu, neboť se slavně vyvýšil, smetl do moře koně i s jezdcem."* (Ex 15:20-21)

Nakonec se však bouří proti svému bratru Mojžíšovi, za což je potrestána malomocenstvím. Ovšem na přimluvu svého bratra jí Hospodin odpustí a očistí. (Nu 12) I přes toto své selhání je však vnímána jako jedna z vůdčích osobností starého Izraele. To je patrně třeba z proroctví Micheášova, kdy sám Hospodin prohlašuje:

- ³ *Lide můj, co jsem ti udělal? Jaké potíže jsem ti působil? Odpověz mi. ⁴ Vždyť jsem tě vyvedl z egyptské země, vykoupil jsem tě z domu otroctví, poslal jsem před tebou Mojžíše, Árona a Mirjam. (Mi 6:3-4)*

O to víc nás zarazí, že se vlastně jen z jedné krátké věty dozvíme, že přišel její čas. Že si ji Hospodin zavolal k sobě. A že se s ní lid rozloučil.

- ***Lid se usadil v Kádeši. Tam zemřela Mirjam a byla tam i pochována.***

Nevíme, jak zemřela, ani jakým způsobem, ani jak dlouho a jak uctivě se s ní její lid loučil. Její smrt však předznamenává celé dnešní vyprávění. Jednak celá pospolitost se cítí být ohrožená na životě, protože nemá vodu, tolik potřebnou pro život celého společenství lidí a zvířat. Jednak smrt Mirjam předznamenává i blížící se konec jejich bratrů: Árona, který ji bude následovat už brzy. A Mojžíše, který odejde jako poslední.

II. NENÍ VZPOURA JAKO VZPOURA

Bratři a sestry, na začátku je třeba říct: Není vzpoura jako vzpoura. To, co začalo pro naše uši tak povědomě, se nakonec vyvine úplně jinak, než bychom normálně čekali. My totiž už od nedělní školy máme zakódovaný vzorec pro tyto příběhy z pouště. Nevěrný a odbojný lid se bouří proti Mojžíšovi a Áronovi, a tím proti samotnému Bohu. Hospodin je potrestá. A nakonec jim odpustí, ať už na Mojžíšovu přimluvu, nebo i bez ní. Mojžíš stojí na straně Hospodina, zatímco lid Izraele proti Hospodinu. V tomto příběhu je to však jinak. Ano, začíná stejně. Pospolitost Izraele nemá vodu. Umírají žízni, lid i dobytek. Nebo mají oprávněné obavy, že brzy začnou hynout kvůli žalostnému nedostatku vody. A tak se začnou prít se svými představenými, s Mojžíšem a Áronem.

- ***Nařikali: „Kéž bychom byli také zahynuli, když zahynuli naši bratři před Hospodinem! ⁴ Proč jste zavedli Hospodinovo shromáždění na tuto poušť? Abychom tu pomřeli, my i náš dobytek? ⁵ Proč jste nás vyvedli z Egypta? Abyste nás uvedli na toto zlé místo? Na místo, kde nelze sít obilí ani pěstovat fíky nebo vinnou révu či granátová jablka, ba není tady ani voda k napití.“***

To jsou skoro jóbóvské výkřiky! *Lepší by bylo, kdybychom už dávno byli mrtví. Vy dva jste nás vyvedli z Egypta, kde jsme sice otročili, ale alespoň jsme měli vodu a chléb. Teď jsme svobodní. Ale k čemu nám ta svoboda je, když brzy na tomto zlém místě, na této poušti pomřeme? Lepší žít jako otrok než zemřít jako svobodný. Svoboda bez života je k ničemu.* Zajímavé je, že lid vyjmenovává plodiny, které už dávno mohl jíst, kdyby byl poslušný. Kdyby Hospodinu důvěřoval. O těchto plodinách, a to je velká ironie, přinesli zvědové zprávu, že rostou v zemi zaslíbené. Co zprávu! Oni jim ty plodiny přinesli pod nos! *Tam to na vás všechno čeká*, povzbuzovali je Jozue s Kálebem. Ale lid se nespolehl na Hospodina. Nevěřili mu, že jim tu zemi dá, a tak za trest hynuli na poušti. Že se 40 let plahočí po nehostinných krajinách, to není vina Mojžíše a Árona. A už vůbec to nemohou připsat na vrub Pánu Bohu. To je jejich vina. Nebo vina jejich otců.

Mojžíš s Áronem jednájí správně. Neodpovídají na nadávky a urážky lidu. Nehádají se s nimi. Alespoň prozatím... Jdou si o tom všem pokorně povyprávět se svatým Izraele. A Bůh k nim promluví. Sdělí jim, co přesně mají udělat. Jak se mají zachovat.

- ***6 I odešli Mojžíš a Áron od shromáždění ke vchodu do stanu setkávání a padli na tvář. Tu se jim ukázala Hospodinova sláva. 7 Hospodin promluvil k Mojžíšovi: 8 „Vezmi hůl, svolaj spolu se svým bratrem Áronem pospolitost a před jejich očima promluvte ke skalisku, ať vydá vodu. Vyvedeš jim tak vodu ze skaliska a napojíš pospolitost i jejich dobytek.“***

A Mojžíš s Áronem poslechnou Boží příkazy. Přinejmenším na začátku. Mojžíš vzal hůl. Hůl, kterou dostal od Hospodina před čtyřiceti lety, když ho Bůh poslal do Egypta vysvobodit Izraelce z otroctví. S tou holí Mojžíš rozevíral vody Rudého moře. (Ex 15) S tou Boží holí v ruce žehnal svému lidu při litém boji s Amálekem. (Ex 17) Tou holí, což je teď nejdůležitější, na začátku poutě po poušti, na Hospodinův výslovný rozkaz (!) udeřil do skály, z které začala téct voda. Nyní, po téměř čtyřiceti letech putování, vzal Mojžíš opět svou hůl do ruky. A svolal celou pospolitost. Do této chvíle všechno v pořádku, přesně podle Božího plánu.

III. MOJŽÍŠOVA NEPOSLUŠNOST

Ale najednou to začne haprovat.

- ***10 I svolal Mojžíš s Áronem shromáždění před skalisko. Řekl jim: „Poslyšte, odbojníci! To vám z tohoto skaliska máme vyvést vodu?“ 11 Nato Mojžíš pozdvihl ruku, dvakrát udeřil svou holí do skaliska a vytryskl proud vody, takže se napila pospolitost i jejich dobytek.***

Co přesně tedy Mojžíš pokazil? V čem selhal? Co nezvládl? Odpovědí na tuto těžkou a zajímavou otázku se opravdu vymyslelo mnoho. Jeden řekne: *V tu chvíli Mojžíš s Áronem nepokazili vůbec nic. Ale Áron zemře před vstupem do zaslíbené země proto, že kdysi stavěl s lidem Izraele zlaté tele. A Mojžíš zemře kvůli tomu, že se hádal s Hospodinem, třeba v situaci, kdy se vrátili zvědové ze zaslíbené země.* (Nu 13-14) Nesouhlasím. V tomto konkrétním příběhu se skutečně odehraje něco, co znemožní jejich vstup do zaslíbené země. Tak jinak: *Mojžíš s Áronem utekli od shromáždění a před stanem setkávání padli na tvář, místo aby statečně čelili výtkám lidu, v důvěře v Boží zásah.* To je hodně slabé vysvětlení... Tak ještě jinak: *Mojžíš se zcela neoprostil od magických úkonů, které znal z Egypta. Podoban egyptským kouzelníkům tluče do skály svou holí. Takové pohanské jednání Hospodin nestrpí.* Pořád slabé vysvětlení, ale už začíná přihořívát.

Mojžíš neposlechl Hospodina, bratři a sestry. Měl ke skále promluvit. A skála by slovo Boží poslechla. Vydala by vodu, kterou ukrývala. Ale on místo toho vzal tu svou hůl a dvakrát s ní do skály udeřil. To si Bůh nepřál. Nemyslím si, že Mojžíš příliš načichl pohanstvím starého Egypta. Problém je jinde. Mojžíš už jednou vyvedl vodu ze skály pomocí hole. To jsme si připomínali. Ale tehdy tak učinil na přímý Boží rozkaz. Dnes to však Bůh chtěl jinak. Ale Mojžíš ho neposlechl. Proč? Protože je už starý a utahaný? Protože si myslí, že za ta léta nabral tolik zkušeností, že má právo jednat podle svého nejlepšího uvážení? Protože jede v zaběhnutých kolejkách? A nevnímá přitom, že živé a aktuální Boží slovo ho dnes vede jinak, než jak ho vedlo před čtyřiceti lety? Nebo snad nevěřil, že by Hospodin díky pouhému slovu vyvedl vodu ze skály? Možná. Zřejmě i na to naráží Hospodin ve svém závěrečném hodnocení. Anebo snad chtěl Mojžíš ukázat lidu svou moc? *To budete čumět, co umím! To vám zavře ústa a vytře zrak! Já vám dám vodu. My vám dáme vodu. My zatlučeme do skály a ona poslechne nás.* Copak to nakonec Mojžíš neříká?

- ***Poslyšte, odbojníci! To vám z tohoto skaliska máme vyvést vodu?***

Podle mě je to další kousíček skládačky, z kterého skládáme vnitřní rozpoložení stárnoucího Mojžíše. Na sklonku života uklouzne a přivlastňuje si slávu, která má patřit jen a jen Hospodinu. Vždyť přesně to se v dějinách Božího lidu opakuje stále znovu. Lidé, kteří dlouho stojí v čele sborů, v čele církve, mají sklon k pýše. Jsou v pokušení myslet si o sobě, že jsou nepostradatelní a nenahraditelní. Bez nich snad Bůh ani nejedná!

Mojžíš tedy jede v zaběhnutých kolejích. Jeho staré uši už nejsou citlivé na nový hlas Boží. Zdá se také, že je maličko samolibý. Že si osobuje poctu, která patří jen Hospodinu. A nakonec: Stárnoucí Mojžíš už nemá s lidem, v jehož čele stojí, žádnou trpělivost. Kdysi se za svůj lid přimlouval. Horlivě a úpěnlivě se za ně modlil. Třeba když postavili zlaté tele. Kdysi zápasil o to, aby Bůh upustil od své prchlivosti, od svého hněvu, od zamýšlených trestů. Ale nyní jim Mojžíš nadává. Už jich má asi plné zuby. To je pochopitelné, vzhledem k tomu, co všechno má už za sebou. Nadává jim do odbojníků, do rebelů. Používá slovo, které znamená výhradně rebelii proti Hospodinu. Ale pozor! Velký pozor, bratři a sestry! Jen on jim nadává. Hospodin na jejich adresu tentokrát neřekne nic špatného. Bůh jim chtěl dát vodu, tentokrát bez jakéhokoli náznaku hořkosti, uraženosti, hněvu. Z Boží strany nic! Jen trpělivost, blahosklonnost, ochota pomoci přežít v těžké situaci. Ale Mojžíš se rozčiluje. Místo aby mluvil pokojně ke skále, nadává v hněvu svému lidu. Možná jeho hněv vypadá jako svatý a spravedlivý, ale to jen na první poslech. Při hlubším zkoumání to spíš vypadá, že se zde dopouští nesvatého, hříšného hněvu proti Božímu lidu, o kterém mluví Ježíš ve svém Kázání na hoře:

- ²² *Já však pravím, že již ten, kdo se hněvá na svého bratra, bude vydán soudu; kdo snižuje svého bratra, bude vydán radě; kdo svého bratra zatracuje, propadne ohnivému peklu.* (Mt 5:22)

IV. ODCHOD DO DŮCHODU

A jak to všechno vyhodnotil Bůh sám? Jaké vysvědčení Mojžíšovi a Áronovi vystavil?

- ¹² *Hospodin však Mojžíšovi a Áronovi řekl: „Protože jste mi neuvěřili, když jste měli před syny Izraele dosvědčit mou svatost, neuvedete toto shromáždění do země, kterou jim dám.“*

Neumožnili jste mi, abych se prokázal jako věrný Bůh. Strhli jste na sebe pozornost, když jste bušili holi do skály, místo abyste celé shromáždění vedli k tomu, že bude důvěřovat jenom mně. Kdybyste promluvíli ke skále a ona by vydala vodu, lid by se soustředil na mě. Místo toho se soustředil na vás. Tím jste nedosvědčili mou svatost, mou jedinečnost. Hospodin je svatý, bratři a sestry. Hospodin je jedinečný především ve své nekonečné trpělivosti a laskavosti vůči svému lidu. I když se lid bouřil, on jim chtěl dát, oč tak nevybíravým způsobem žádali. Chtěl jim dát vodu. Ale Mojžíš s Áronem jim začali nadávat do rebelů.

To není pěkné vysvědčení: *Neuvěřili jste mi. Nedosvědčili jste mou svatost.* Ale na druhé straně: Všimněte si, bratři a sestry, co přesně jim Hospodin sděluje. *Neuvedete toto shromáždění do země zaslíbené.* Ne přímo, že vy dva do ní nevstoupíte. Vy dva do země zaslíbené Boží lid neuvedete. V čem je rozdíl? Už nebudete nadále vést tento lid. Dnes jste ukázali, že doba vašeho působení v čele Božího lidu, se uzavřela. Namísto Árona jeho syn Eleazar. Namísto Mojžíše jeho služebník Jozue. V čele Božího lidu nikdo není napořád. Každý je nahraditelný. Jsou selhání, která Hospodin promíjel Mojžíšovi a Áronovi v dřívějších dobách. Ale teď už ne. *Nedělalo by to dobrotu, kdybyste v čele zůstali nadále. Povolám si jiné.*

Bratři a sestry, jímá mě u toho posvátná bázeň. A celý týden se mnou třásla, kdykoli jsem se v myšlenkách vracel k tomuto textu. Co všechno mi už Bůh musel prominout! A přijde jednou okamžik, kdy už řekne: *Tak dost, už nejsi kompetentní stát v čele částičky mého lidu, budeš nahrazen?*

Mojžíš s Áronem si však nevyslechli trest smrti. Hospodin jim spíš dal padáka. Nebo řečeno ještě jemněji: Oznámil jim, že je posílá do důchodu. Toho důchodu si Áron pravda moc neužil. Ale Mojžíš ještě bude mít šanci učit Boží lid, jak se má a nemá chovat v zaslíbené zemi. O tom pojednává celá Pátá kniha Mojžíšova, kniha Deuteronomium. A ještě se sluší poznamenat, že ani Mojžíš ani Áron nezemřeli hned před zraky Izraelců za tyto své prohřešky. Bůh jim nejprve vše oznámil, aby se s tím mohli srovnat. Árona si pak vzal k sobě z hory Hór. Slavnostně. A Mojžíše z hory Nebó, také slavnostně. Z Boží milosti tito dva předáci lidu odešli se ctí, jako významní Hospodinovi služebníci, jako Boží přátelé. A že nevstoupili do zaslíbené země? To je pravda. Ale z milosti Boží vstoupili k Bohu. A budou u něj na věky věků, navzdory své neposlušnosti. Budou spolu s námi občany budoucího věku, v kterém bude kralovat náš Spasitel, Ježíš Kristus. Ten, který na rozdíl od nás i na rozdíl od Mojžíše s Áronem

- *'hříchů neučinil a v jeho ústech nebyla nalezena lest'. Když mu spílali, neodplácel spíláním; když trpěl, nehrozil, ale vkládal vše do rukou toho, jenž soudí spravedlivě.* (1Pt 2:22-23)

Amen.